

ÇEMBER HAS GÜZEL***Doğın KAYA**

*Zaman zaman içinde,
Kalbur saman içinde.
Deve dellâl ikene,
Eşşek berber ikene,
Serçe pehlüvan ikene,
Kurbağa baş yüliüyordu,
Kör balta imle.
Var varanın,
Sür sürenin,
Destursuz başa girenin,
Hali budur padişahım.*

Zamanın birinde, bir adamın üç kızı var idi. En büyük kız bir gün dedi ki:

-Padişah padişah olsa da, beni alsın. Ona öyle bir halı dokurum eyle o bir halı dokurum ki; bütün askerlerini alsın, bir yanı da artsın kalsın.

Ortancıl kız da dedi ki:

-Padişah padişah olsa da; beni alsın. Ona eyle bir çadır yapar, eyle bir çadır yaparım ki; askerlerinin hepsini alır, bir yanı da artar kalır.

En küçük kız da dedi ki:

-Padişah padişah olsa da; beni alsın. Ona altın perçemli oğlanla, sırma saçlı bir kız doğururum.

Bu esnada Padişah, tebdil-i kıyafet gezerdi. Kızların evinin önünden geçerken, onların dediklerini işitti. İşittiklerini de yanındaki

* Yayımlandığı yer: *Sivas Folkloru*, I (5), 6. 1973, s. 20-22. / I (6), 7. 1973, s. 19-21.

Lala'ya yazdırdı. Ertesi günü, kızlara düğün gönderdi. İki taraf da anlaştı. Padişah, her üç bacıyla da evlendi.

Aradan hayli zaman geçti. Günlerden bir gün, Padişah büyük karısını, yanına çağırtdı, dedi ki:

-Hanım senin bir vaadin vardı. Hani n'oldu?

Karısı:

-Amaan Padişahım, o geçen gece gerekti. Onun zamanı geçti dedi.

Bunun üzerine Padişah ortancıl karısını çağırtdı:

-Hanım hani sen o bir çadır dokuyacaktın. Bütün askerimi alacaktı da, bir yani da artıp kalacaktı, deyince hanımı da:

-Ooo.. Padişahım! O eskidendi zamanı geçti, cevabını verdi.

Padişah bu kez, küçük karısını çağırtdı. Ona da:

-Hanım sen bir oğlan, bir kız doğuracaktın. Altın perçemli, sırma saçlı olacaktı. Hani n'oldu?

deyince küçük karısı:

-Padişahım hele bekle. Bu benim değil, Cenab-ı Allah'ın bileceği iştir, zamanı gelmeyince belli olmaz. O vakit ben vaadimi yerine getiririm, dedi.

Dokuz ay, dokuz gün, dokuz saat, dokuz dakika sonra Padişahın küçük karısından, altın perçemli bir oğlanla, sırma saçlı, nur yüzlü, bir kızı oldu. Bunu haber alan kızın öteki bacıları, buluşup doğruca bir nene karının yanına gittiler. Dediler ki:

-Ey nene garı! Biz üç bacıydık. Üçümüz de Padişah'la evlendik. İkimiz vaadimizde durmadık. Bizim küçüğümüz de altın perçemli bir oğlanla, sırma saçlı bir kız doğurdu. Bunları yok etmenin çaresi neyse, bize söyle.

Nene karı:

-Çok kolay. İki it eniği bulun. Oğlanla kızı alın bana getirin. Enikleri de çocukların yerine koyun, dedi. Karılar da onun dediklerini yaptılar.

Padişah, karısının doğum yaptığını duyunca; vaat ettiği çocukları görmek için, yanına gitti. Bir de gördü ki; çocuk yerine iki it eniği. Hemen emir verdi. Karısını saraydan çıkarttı. O da bir cami havlusuna gitti. Herkes onu gördükçe yüzüne tükürdü, hakaret etti.

Biz haber verelim nene karıdan... Nene garı çocukları evine götürdü, yanında alıkoydu, büyütüp besledi.

Padişah bir gün yolda giderken bu çocuklara rastladı. Onlara hemen kanı kaynadı. Çocukları yanlarına çağırdı öptü, okşadı, ellerine para verdi, yola vurdu. Kendi de olup biteni düşünce düşünce sarayına döndü. Döndükten sonra karılarına;

-Aaah!.. O adı batasıcının bir vaadi vardı. Vaadini yerine getiremedi. Bugün altın perçemli bir oğlanla, sırma saçlı bir kız, gördüm de o aklıma düştü, dedi.

Bunu duyan karıları doğruca nene karının yanına gittiler. Durumu ona da anlattılar. Çocukları ortadan kaldırmasını, yoksa sonlarının ölüm olduklarını söylediler.

Nene karı bunun üzerine, onlara söz verdi. Kendi de çocukları yanına alıp bir dağa çıktı. Çocuklara;

-Siz azıcık burada durun, biraz odun toplayayım. Çok sürmez gelirim, dedi.

Çocuklar oyuna daldılar. Bir de baktılar ki akşam olmuş, anaları hâlâ gelmemiş. Hemen sağa koştular, sola koştular, ağlayıp fizah ettiler. Bir türlü bulamadılar. Önlerine bir mağara çıktı. O geceyi orada geçirdiler. Ertesi gün yine aradılar, bulamadılar? Yeniden mağaraya döndüler. Böylece epey zaman orada kaldılar.

Padişah, yine birgün ava çıktı. Av ederken o mağaraya rast geldi. Mağaradan içeri girdi. Bir de gördü ki iki tane çocuk kendi kendilerine oynuyorlar. Yanlarına gitti, gözlerinden öptü. Dedi ki:

-Siz burada ne yeyip, ne içiyorsunuz?

Çocuklar da;

-Allah bizim rızkımızı veriyor, dediler.

Padişah da onlara: “

-Daraldığınız zaman, gelin beni görün, dedi ve oradan uzaklaştı. Evine döndü. karlılarıyla otururken, gördüklerini onlara anlattı. Karılar, hemen nene karının, yanına gittiler. Durumdan onu da haberdar ettiler. Nene garı hemen yola revan oldu. Derelerden geçerek, lâle sümbül biçerek vara vara çocukların yanına vardı.

-Ah çocuklarım! Siz nerelerdeydiniz? Ben sizi kaybettim.

Çocuklar:

-Ana biz de seni anyorduk. Allah bize burayı ihsan, etti. Burada yaşıyoruz, dedi.

Nene karı, oğlanın yanına gitti.

-Maşallah oğlum. Babayiğit delikanlı olmuşsun. Bir yerde yedi başlı dev var. Onun yanında da, bir sazı var. Git onu getir de yiğit olduğunu biliyim, dedi.

Oğlan bacısına baktı. O “He” derse gidecekti; “Yoh” derse gitmeyecekti. Bacısı “Git” dedi. Oğlan bacısının dediğini yaptı. Sazı getirmek için azığını düzdü, yola çıktı. Giderken, yolda ağ sakallı, bir pire rastladı. Pîr, delikanlıya nereye gittiğini sordu. O da söyledi. Pîr:

-Âh oğlum! Bu fikri sana yanlış vermişler. O yedi başlı devin elinden sazı almak, fermana mahsustur.

Oğlan:

-Eee ne yapalım. Bu dâr-ı dünyada bir tek bacım var. Onun dileğini yerine getirmek için saz ağacını ele geçirmem lâzım, dedi.

Pîr;

-Mademki gidiyorsun, benim dediklerimi aklından çıkarma. Buradan giderken, önüne bir kanlı ırmak gelir. Onun üç avuç suyunu içersin; “Oh! Ne güzel de suyu var,.” dersin Yola çıkarsın. Bir ırmak daha çıkar. Bu da irinli akar. Ondandır, eğilir üç koşam su içersin.

İçtikten sonra, önüne bir açık kapı çıkar, bir de kapalı kapı... Açığı kapat, kapalıyı da aç. Daha sonra iki hasır gelir. Dürülü olanı açar, açık olanı da dürersin. En sonuna da, bir koyunla, bir kurda rastlarsın. Koyunun önündeki eti kurda, kurdun önündeki otu da, koyunun önüne koy. Gayrısına benim aklım ermez. Allah yardımcın olsun, dedi, pîr gözden kayboldu.

Delikanlı, pirin dediklerini tek tek yaptı. Yaylalardan geçerek, lâle sümbül biçerek, devin yanına vardı, selâm verdi. Dileğini bildirdi. Dev de:

-Sen burada dur. Ben şimdi saz ağacını getiririm, dedi.

Dev gider gitmez oğlan baktı ki, yan tarafta kapalı bir dolap var. Hemen dolabı açtı. Bir de gördü ki, saz orada. Sazı almasıyla kaçırması bir oldu. Dev, oğlanın elinde sazla kaçtığını görünce;

-Ah insan oğlu! Beni kandırdın. Nere kaçyorsun, dedi,

Koyuna seslendi;

-Aman koyunum şunu dut, dedi.

Koyun dile geldi;

-Bana senelerden beri, kan kusturdun. Ben ete değil, ota muhtaçtım. Ben önüme et sürdün.

Dev bu defa kurda seslendi;

-Aman kurdum şunu dut, dedi.

Kurt;

-Benim senelerden beri önüme et yerine ot koydun. Ademoğlu bana et verdi. Ben tutamam, dedi.

Dev o zaman kapalı kapıya yalvardı. Örtük kapı da;

-Beni senelerden beri, örtük bıraktın. Güneşin yamacında, cayır, cayır gavurdun da, bir sokum açmadın. İnsanoğlu bana iyilik etti. Ben onu tutamam, dedi.

Dev, bu kez açık kapıya yalvardı. Açık kapı da:

-Beni senelerden beri açık bıraktın. Kapalı durmaktan temelli küflendim. Sen benden iyilik mi bekliyorsun, dedi.

Dev o zaman dürülü hasırla, açık hasırdan yardım istedi. Onlar da, kapılar gibi, cevap verdiler. Hasırlardan da yüz bulamayan dev, irinli ırmaktan aman diledi. İrinli ırmak da:

-Eee!. Sen gelip gelip yüzüme tükürüyordun. O adamsa üç koşam suyumu içti. *"Ne güzel de suyu var imiş."* dedi. Ben de tutamam, diye cevap verdi.

Dev son defa kanlı ırmağa yalvardı. O da öteki ırmak gibi reddetti. Velhasıl oğlan devin elinden kaçıp kurtuldu. Sazı nene karıya getirdi. Mağaraya, bacasının yanına döndü.

Padişah, birgün yine bunlara rastladı. Yaraları tekrar tazelandi. Onların hallerini sordu, yanlarına para bırakıp, çıktı sarayına geldi. Akşamleyin otururken, gördüklerini avratlarına anlattı. Ertesi gün, karılar Nene Karı'nın yanına geldiler. Nene Karı'dan çocukları bu kez iyice gözden ıraklaştırmasını isteyip, çekip gittiler. Nene Karı mağaraya geldi ki, çocuklar saz çalıp eğleniyorlar. Onları yalandan sevdi, öptü, sarıldı. Arkasından kıza:

-Amaan! Sizin işiniz iş değil. Saz çalıyor, siz oynuyorsunuz. Kardeşin dediğimi yapsın da, yiğit olduğunu bileyim. Bir yerde *"Çember Has Güzel"* var. Onu gitsin getirsin de, göreyim.

Bunun üzerine kız da kardaşından, gidip Çember Has Güzel'i getirmesini, yiğitliğini ispat etmesini istedi.

Oğlan ertesi gün azığını düzdü yola çıktı. Gider iken yolda ak sakallı, bir dedeye rastladı. Selâm verip, yanına oturdu. Pir nereye gittiğini sordu, o da söyledi. Pir o zaman;

-Vaay ahmak oğlum! Binlerce adam Çember Has Güzel'i almaya gitti, taş kesildi. Sen de mi gedip taş olacaksın? Seni, ölüm yoluna göndermişler. Bu sevdadan vaz geç, dedi.

Oğlan:

-Benim ne anam, ne de babam var. Bu fani dünyada var yok bir kız kardaşım var. Onun dileğini yerine getireceğim, dedi.

Pir;

-Peki öyleyse gitmeye gidiyorsun, dediklerime kulak ver. Oraya varınca bir pınar vardır. O pınardan aptes al, iki rekat namaz kıl. Allah'ına şükret. Ondan sonra kızı almaya git, kız oradaki sarı kayanın içindedir. Adına seslen. Çıkarsa çıkar, yoksa kaderine boyun eğer taş kesilip kalırsın, dedi.

Gözden kayboldu.

Delikanlı pirin dediği yere vardı. Pınardan aptes aldı, namazını kıldı, Allah'a kendisine yardımında bulunması için, niyazda bulundu. Kayanın dibine vardı. Söyleyim mi, söylemeyeyim mi diye tereddüt ettikten sonra, cesarete geldi seslendi:

-Çember Has Güzel, dedi.

Dizlerine kadar taş kesildi.

-Çember Has Güzel, dedi.

Göbeğine kadar, taş kesildi. Üçüncü defa:

-Çember Has Güzel, deyince;

-Lebbeyk beyim, sen oradan ben buradan,

diye ses geldi, kaya ortadan yarıldı. Bir güzel kız çıktı. Kız çıkar çıkmaz, oğlanın da taşları açıldı. Oğlan:

-Hadi gidelim, deyince,

Kız:

-Duuur!.. Hep bu kadar ahali geldi, taş kesildi. Demek ki, Cenab-ı Hak sana nasip etmiş. Bir apdest alıp namaz kılalım. Allah'a niyazda bulunalım. Bu vatandaşlar cana gelsin, memleketlerine dönsünler. Oğlan:

-Peki o zaman onlar da seni elimden alacak olurlarsa!...

-Alamazlar. Ben senin nasiplininim.

Kız, gitti, kayanın içinden bir avuç pirinç, bir deste gül, bir de ölü horoz aldı. Beraberce abdest alıp, namaz kıldılar. Dua ettiler. Oradaki ahâli hep kalktılar. Oğlana:

-Delikanlı kız anamızın sütü gibi sana helâl olsun. Sen bizi kurtardın, dediler.

Bunlar, sağa sola dağılıp, memleketlerine döndüler. Oğlan da kızı getirip Nene Karıya gösterdi. Beraberce mağaraya, bacısının yanına döndüler.

Biz haberi padişahın verelim...

Altın perçemli oğlanla, sırma saçlı kızı son defa gördükten sonra, içine bir köz düştü. Aylarca hep onları görmek için mağaraya gitti. Oraya varınca gördü ki, iki iken üç olmuşlar. Oğlan, kız eline vardılar. Çember Has Güzel de Padişah içeri girince, altına minder koydu. Karşısına geçip el-pençe divan durdu. Padişah şaşırıldı. Olan biteni, oğlandan haber aldı. Hal ve hareketlerini, sual eyledi. Gönül hoşnutluğuyla evine döndü. Her zamanki gibi o günkü gördüklerini de, karılarına anlattı. Arkasından da:

-Yarın kuzular, koyunlar kurban edilecek. Ertesi gün çocuklar davetlimdir haberiniz ola, dedi.

Sabah olunca padişahın emri yerine getirildi. Kazanlar kuruldu. Yemekler pişti. Bu arada karıların biri Nene Karı'nın yanına gitti. Olan biteni anlattı. Nene Karı da:

-Artık, benim yapacağım bir şey kalmadı. Sonra, yanlarına peri kızı da geldi ki, onlara hiç bir oyun oynayamam, dedi. Padişahın karısı da ters yüz olup geri döndü.

Padişah, bir araba göndererek altın perçemli oğlan, sırma saçlı kızla, peri kızını getirtti. Bunlar, şehirde caminin önünden geçerken, arabayı durdurdu. Padişah da, onların sırlarına ağâh olmak için, geriden takip ediyordu.

Oğlan karının yanına gedip, başına bir tokmak vurdu, yüzüne tükürdü savuştu. Kız da aynısını yaptı. Peri kızı olan Çember Has Güzel, karının yanına gitti, eline vardı, başına bir deste gül koydu savuştu. Padişah bu oğlanla kızı, kendi oğlu ve kendi kızı

zannediyordu. Onların bu hareketini görünce anladı ki iş düşündüğü gibi değil.

Ahşam yemekten sonra, padişah peri kızından horozu getirmesini istedi. Çember Has Güzel, gedip ölü horozu getirdi. Padişahın huzurunda, ölü horozu pirinci yedirmeğe çalıştı. Padişah:

-Kızım ne ediyorsun? Ölü horoz hiç pirinç yer mi?

deyince; Çember Has Güzel:

-Eee padişahım! Ölü horozun pirinci yemeyeceğini biliyorsun da, bir kadının enik doğurmayacağını bilmiyor musun? Sen nasıl padişahsın”

deyince padişahın başı taşa değdi. Çember Has Güzel:

-Padişahım! Bu gördüğün yavrular, senin kızın ve oğlundur. Ben de senin gelinim. Çabuk emir et de o kadını oradan aldır.

Padişah kabahatini anladı. Karısını cami avlusundan alıp saraya getirtti. İki karısıyla, Nene Karı’yı da kırk katırın kuyruğuna bağlayıp dere tepe yuvarlattı. Oğluyla kızına da kırk gün, kırk gece toy-düğün yaptırdı.

Masalı anlatan : Sivas’ın Ulaş ilçesinin Küpeli köyünden Mustafa Uzunoğlu.

Derleme tarihi : 26 Mart 1973.

Doğum tarihi : 1919

Bildiği masallar : Çember Has Güzel, Güzel Ahmet, Kamer Tay

Masalda geçen mahalli kelimeler

çığırmaq : çağirtmak, seslemek

nene karı : cadı karısı

irinli : cerahatlı

<i>koşam</i>	: avuç
<i>hasır</i>	: ot sergi
<i>varmak</i>	: gitmek
<i>sohum</i>	: para